รายงานผลการดำเนินงานของมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์
ประจำปี 2564

ภูมิปัญญาชาติพันธุ์ สร้างสรรค์วิถีชีวิต
ต่อยอดวัฒนธรรมการผลิต ให้ท้องถิ่นพัฒนาอย่างยั่งยืน

มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ (มภช.)
Wisdom of Ethnic Foundation (WisE)
เลขที่ 83 หมู่ 7 ซอย 5 ตำบลสันพระเนตร อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ 50210
โทร. 098-996-5264 website: .wisethailand.net

คำนำ

เอกสารเล่มนี้จัดทำขึ้นมาเพื่อประกอบการดำเนินงานกิจกรรมของมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ ประจำปี 2564 และในปี 2564 นี้ มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ได้ดำเนินการแผนปฏิบัติงานและกิจกรรมโครงการต่างๆ ตามภารกิจวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ก่อให้เกิดการส่งเสริมแนวทางการพัฒนากลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ การฟื้นฟูสืบทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของกลุ่มชาติพันธุ์ การเก็บรวบรวมการพัฒนาองค์ความรู้ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนที่สอดคล้องกับท้องถิ่นนั้นๆ และก่อให้เกิดการนำมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตที่เหมาะสม อาทิเช่น องค์ความรู้ภูมิปัญญาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นการประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาให้สมสมัยกับปัจจุบันและสร้างรูปแบบวิธีการตามความเปลี่ยนแปลงของสังคมตลอดทั้งพัฒนาการสร้างเครือข่ายสำหรับชุมชนในประเด็นที่เกี่ยวข้อง

ปี 2564 นี้มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ ได้รวบรวมตามแผนงานและผลการปฏิบัติงานด้านต่างๆ ประกอบด้วยแผนงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาชนเผ่าแผนงานการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมและการจัดการศึกษาชนเผ่าและชาติพันธุ์ แผนงานการพัฒนาส่งเสริมอาชีพและความมั่นคงทางอาหารตามวิถีวัฒนธรรมชนเผ่าและเป็นมิตรต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แผนงานการผลิตสื่อการรณรงค์และเผยแพร่วิถีชีวิตชุมชน แผนงานความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า แผนงานการพัฒนาเครือข่ายและการเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคี ในปีนี้ทางมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ได้สรุปและรวบรวมผลการดำเนินกิจกรรมในรอบปีที่ผ่านมาเป็นเอกสารประกอบการจัดทำรายงานประจำปีของมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์

เอกสารเล่มนี้จัดทำขึ้นมาประกอบการจัดทำรายงานประจำปี การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลอาจจะมีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องบ้าง คณะผู้จัดทำจึงขออภัยไว้ ณ โอกาสนี้และขอขอบคุณคณะกรรมการมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่บุคลากรผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายงานที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีเสมอมา

มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ (มภช.)

2565

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
แผนงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาชนเผ่า	3
ภาพประกอบกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาชนเผ่า	5
แผนงานการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมและการศึกษา	8
ภาพประกอบกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อม	9
แผนงานการพัฒนาส่งเสริมอาชีพและความมั่นคงทางอาหารตามวิถีวัฒนธรรมชนเผ่าและเป็นมิตรต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	12
ภาพประกอบกิจกรรมการพัฒนาส่งเสริมอาชีพและความมั่นคงทางอาหารฯ	14
แผนงานการผลิตสื่อการรณรงค์และเผยแพร่วิถีชีวิตชุมชน	16
ภาพประกอบกิจกรรมการผลิตสื่อการรณรงค์และเผยแพร่วิถีชีวิตชุมชน	17
แผนงานความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า	19
ภาพประกอบกิจกรรมความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า	20
แผนงานการพัฒนาเครือข่ายและการเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคี	22
ภาพประกอบกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายและการเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคี	24

1. แผนงานการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาชนเผ่า

1.1 ความมุ่งหมายแผนงาน

การจัดจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาชนเผ่า ได้มุ่งหมายถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดขึ้นโดยการสืบทอดที่ดินมาจากบรรพชนและเกิดความเท่าถึงสิทธิของชนเผ่าอย่างเท่าเทียม ปัจจุบันหลายคนยังขาดที่ดินในการประกอบอาชีพประจำวันกลายเป็นผู้ไร้สิทธิ์เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมจะต้องมีการตรากฎระเบียบชุมชนเป็นแนวทางในการปฏิบัติบนฐานจารีตวัฒนธรรมประเพณีของชนเผ่าที่ปฏิบัติสืบกันมาและมีความยั่งยืน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่จะส่งผลต่อความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ และปัจจุบันชนเผ่าพื้นเมืองได้รับผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล น้ำท่วม ฝนแล้ง ทำให้ชุมชนได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิที่สูงขึ้น ผลผลิตทางการเกษตรได้รับความเสียหาย เป็นต้น ทั้งนี้ชุมชนชาติพันธุ์เดิมมีวิถีชีวิตที่สัมพันธ์ต่อกันทั้งมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติ มนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติหรือสิ่งศักดิสิทธิ์ ชุมชนชาติพันธุ์ได้นำธรรมเนียมปฏิบัติต่อธรรมชาตินั้นเป็นเวลามาอย่างยาวนานในสถานการณ์เช่นนี้จะต้องมีการนำเอาองค์ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมนี้นำมาปรับใช้กับสถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องและรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ชุมชนชาติพันธุ์ที่อยู่เขตต้นน้ำลำธารจะต้องมีวิธีการรับมือตามวิถีชีวิตของชุมชนชาติพันธุ์เพราะจะต้องอาศัยป่าในการประกอบอาชีพ การหาของป่าเพื่อการยังชีพ และอื่นๆ อีกมากมายและในขณะเดียวกันชุมชนต้องสร้างบทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความมั่นคง มีการแบ่งขอบเขตพื้นที่ป่าต่างๆ ได้อย่างชัดเจน เช่น พื้นที่เขตป่าอนุรักษ์ พื้นที่เขตป่าชุมชน พื้นที่เขตป่าที่อยู่อาศัย พื้นที่เขตป่าที่ดินทำกิน พื้นที่ป่าตามความเชื่อหรือพื้นที่ป่าจิตวิญญาณ ตลอดถึงการประกาศเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษโดยชุมชน

1.2 กิจกรรมแผนงานที่ดำเนินการประกอบด้วย

1. การจัดการที่ดิน (รังวัดขอบเขตพื้นที่ต่างๆ ของชุมชน)

กิจกรรมนี้สนับสนุนให้ชุมชนมีการจัดทำรังวัดพื้นที่จำแนกเป็นพื้นที่ประเภทต่างๆ ได้แก่ พื้นที่ทำกิน พื้นที่ที่อยู่อาศัย พื้นที่สาธารณะประโยชน์ พื้นที่ป่าประเภทต่างๆ เพื่อเป็นฐานข้อมูลสำหรับการจัดการบริหารต่อไปโดยความร่วมมือของชุมชนและองค์กรภาคีที่ดำเนินการร่วมกับชุมชน ทั้งพื้นที่ทำกินพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่เขตป่าอนุรักษ์ของชุมชนและพื้นที่เขตอนุรักษ์ของหน่วยงานภาครัฐตลอดทั้งเขตพื้นที่อนุรักษ์ของสัตว์ป่า เขตอนุรักษ์หน่วยต้นน้ำลำธารที่จะผลต่อชุมชนที่อยู่ในเขตป่าร่วมกันอย่างสมดุลกับธรรมชาติ

2. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ป่าชุมชน)

กิจกรรมนี้สนับสนุนและส่งเสริมให้ชุมชนได้รวมตัวกันจัดกิจกรรมในการฟื้นฟูการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมของชนเผ่าซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติเป็นการจัดการที่มีขอบเขตบนฐานความเชื่อผ่านพิธีกรรมตามประเพณีและเกิดการยอมรับในชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมหรือบทบาทชุมชนที่จะปกป้องหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและมีความภาคภูมิใจที่ได้ทรัพยากรชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์และยั่งยืนสืบถึงลูกหลานกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์

3. การจัดการเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า

กิจกรรมนี้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนได้มีการแบ่งพื้นที่ในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าโดยการมีส่วนร่วมในการกำหนดขอบเขตพื้นที่โซนของสัตว์ป่าโดยมีกฎระเบียบของชุมชนเพื่อปกป้องสัตว์ป่าและสัตว์ป่ามีแหล่งอาหารหรือขอบเขตที่ปลอดภัยจากการถูกล่าโดยมีชุมชนมีข้อตกลงร่วมและแจ้งให้กับชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงได้เข้าใจกฎระเบียบในการปกป้องและอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าที่ชัดเจนโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนกันเองและเกิดความยั่งยืนให้กับชุมชนต่อไป

4. การประกาศเขตพื้นที่วัฒนธรรมพิเศษของชุมชน

เป็นการสนับสนุนให้ชุมชนที่อยู่ในเขตพื้นที่ป่ามีความเข้มแข็งในการอนุรักษ์ทั้งทรัพยากรชุมชน การอนุรักษ์วัฒนธรรม ขนบธรรมประเพณีและความสามัคคีกันของประชาชนในพื้นที่ เป็นการคุ้มครองวิถีชีวิตประชาชนในพื้นที่โดยการยกระดับการจัดการของชุมชนมาให้สาธารณชนได้เข้าใจระบบและการยอมรับการจัดการชุมชนโดยชุมชน

5. การฝึกอบรมชุมชนเรื่ององค์ความรู้ภูมิปัญญาชาติพันธุ์

สนับสนุนกระบวนการจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนชนเผ่าและชาติพันธุ์มาประยุกต์ใช้กับวิถีชีวิตที่กำลังเกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งปัจจุบันวิถีชีวิตชุมชนชาติพันธุ์มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วชุมชนต้องนำเอาองค์ความรู้สมัยใหม่กับองค์ความรู้ดั้งเดิมมาประยุกต์ใช้ในวิถีชีวิตปัจจุบันให้เกิดความสมดุล

6. การฝึกอบรมชุมชนเรื่องแนวทางและระเบียบการจัดการทรัพยากรดินน้ำป่าชุมชน

สนับสนุนให้ชุมชนได้ฟื้นฟูองค์ความรู้ภูมิปัญญาร่วมกับองค์ความรู้สมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ร่วมกันเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า อย่างร่วมสมัย เสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและปกป้องทรัพยากรในชุมชนของตนเอง

7. การประชาสัมพันธ์กฎระเบียบชุมชนในเรื่องการจัดการทรัพยากรชุมชน

สนับสนุนให้ชุมชนและหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงได้รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ความเข้าใจในกฎระเบียบของชุมชน ทั้งทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรดิน กฎระเบียบชุมชนว่าด้วยการปกครอง ลดการละเมิดสิทธิชุมชนของตนเองซึ่งกันและกัน ส่งผลให้ชุมชนตนเองและชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงได้ปฏิบัติอย่างถูกต้องและไม่มีความขัดแย้งระหว่างชุมชนด้วยกันเอง

8. การจัดการไฟด้วยการทำแนวกันไฟชุมชน

สนับสนุนให้ชุมชนจัดกิจกรรมทำแนวกันไฟป่า เพื่อป้องกันเกิดไฟป่านำไปสู่ภาวะมลพิษทางอากาศ ปัญหาฝุ่นควันที่เป็นปัญหาช่วงฤดูร้อนทุกปี การทำแนวกันไฟเพื่อไม่ให้ไฟป่าจากข้องนอกเข้ามาในพื้นที่ของชุมชน บางหมู่บ้านใช้ระบบการชิงเผาเพื่อลดปริมาณฝุ่นควันที่อาจเกิดขึ้นพร้อมกันในเวลาเดียวกันเป็นการลดความรุนแรงของฝุ่นควันได้บ้าง ทั้งนี้แต่ละชุมชนได้มีการจัดกิจกรรมเฝ้าเวรยามรายงานสถานการณ์ไฟป่าเป็นระยะๆ โดยการหมุนเวียนอยู่เวรยามตลอดช่วงฤดูแล้งของทุกปี

1.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

ชุมชนได้ยืนหยัดในสิทธิของตนเองหรือการจัดการบริหารพื้นที่ชุมชนด้วยตนเอง โดยการจัดทำรังวัดแผนที่ขอบเขตต่างๆ ของหมู่บ้าน โดยการแบ่งที่ป่าที่ชัดเจน ซึ่งประกอบด้วยพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่ชุมชนดูแล พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชน พื้นที่ทำการเกษตรของชุมชน พื้นที่การอนุรักษ์แหล่งที่อยู่ของพันธุ์สัตว์ป่าต่างๆ โดยการรังวัดขอบเขตพื้นที่และมีเอกสารข้อมูลการจัดการประกอบเป็นฐานข้อมูลชุมชนที่ชัดเจน เกิดพื้นที่ป่าอนุรักษ์ของชุมชนและพื้นที่สัตว์ป่า การอนุรักษ์พื้นที่ป่าเป็นการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับป่าได้ชัดเจนสมดุลต่อกัน เกิดพื้นที่การอนุรักษ์แหล่งน้ำและพันธุ์ปลา โดยทั้งหมดเกิดจากการบริหารจัดการของชุมชนตั้งแต่บรรพบุรุษ โดยการจัดการบนพื้นฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนโดยมีการจัดตั้งกฎระเบียบและแนวทางปฏิบัติของชุมชน

1.4 ปัญหาและข้อจำกัดในการทำงาน

จากการดำเนินงานในรอบหนึ่งปีที่ผ่านมาได้ประสบสภาพปัญหาหลายด้านเนื่องจากกิจกรรมได้ดำเนินการในพื้นที่ชุมชน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การแพร่ระบาดของเชื้อโรคไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ในรอบปีที่ผ่านมาสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทำให้ชุมชนต่างๆ ต้องทำการปิดหมู่บ้านเพื่อเป็นการป้องกันโรคติดต่อเข้ามาในหมู่บ้าน ทำให้แผนงานที่ได้วางเอาไว้ไม่สามารถดำเนินการตามแผนที่วางไว้ส่งผลให้กิจกรรมถูกระงับไปด้วย ส่งผลให้การดำเนินกิจกรรมล่าช้าและต้องจำกัดปริมาณคนเข้าร่วมเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายการระวังป้องกันโรคติดต่อ

2. ชุมชนขาดความสามัคคี จากสภาพปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังรุมเร้าอยู่นี้ทำให้คนต้องดิ้นรนชีวิตเพื่อความรู้รอดในการดำเนินชีวิตโดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจทำให้คนส่วนใหญ่หันไปให้ความสนใจเรื่องปากท้องมากกว่าสนใจกิจกรรมหน้าหมู่ เช่น กิจกรรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ชุมชนอ่อนแอขาดความสามัคคีกัน

3. ระบบการผลิตพืชเชิงเดี่ยวที่เน้นรายได้จากการขายผลผลิตทำให้ชาวบ้านตอบสนองโดยการผลิตพืชเชิงพาณิชย์ที่ใช้พื้นที่จำนวนมากด้วยพืชชนิดเดียวในแปลงผืนใหญ่ โดยที่มีการจัดการบริหารที่ไม่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีการนำสารเคมีส่งผลกระทบต่อคนสัตว์และสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

4. มีการละเมิดกฎกติกาของชุมชน เช่น กรณีการขายที่ดินให้กับบุคคลภายนอกที่เป็นนายทุนและไม่ใช่นายทุนจากที่อื่นนั้นเริ่มมีมากขึ้นขณะที่ผู้นำชุมชนไม่เข้มแข็งมากพอที่จะจัดการปัญหาดังกล่าวจึงเป็นปัญหาสำหรับชุมชนหลายพื้นที่ในขณะนี้

ข้อเสนอแนะต่อแผนงานโครงการในการดำเนินกิจกรรมในรอบหนึ่งปีนั้นประกอบด้วย

1. ควรปรับทำความเข้าใจในการดำเนินกิจกรรมของแต่ละชุมชนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทชุมชนและควรปรับกิจกรรมให้เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

1.5 ภาพประกอบกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาชนเผ่า

สถานีควบคุมไฟป่าลอมทอง
บริหารจัดการเชื้อเพลิง
ร่วมกับ ชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่

แนวกันไฟ "ลดฝุ่น-ควัน" เพื่อลมหายใจที่สะอา
โดย...ชาวบ้านแม่เตี๊ยะ หมู่ 3 ต.ดอยแก้ว อ.จอมทอง จ.เชียงใ
วันที่ 28 มกราคม 2564
สนับสนุนโดย

2. แผนงานการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมและการศึกษา

2.1 ความมุ่งหมายแผนงาน

แผนงานนี้สนับสนุนให้กลุ่มเยาวชนมีโอกาสเข้าถึงระบบการจัดการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบตลอดถึงการเข้าถึงแนวทางการพัฒนาฝึกฝนทักษะการพัฒนาความรู้ตนเอง การพัฒนาฟื้นฟูองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่าและการหนุนเสริมแผนงานอื่นๆ การจัดทำแผนที่ การฝึกอบรม การรวบรวมเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับสาธารณะชนได้รับรู้เข้าถึงข่าวสารข้อมูลแต่ละแผนงาน กระบวนการจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญามีความสำคัญเป็นอย่างมากเพราะจะสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ชุมชนต้องมีการปรับเปลี่ยนและการต้านรับในชุมชนที่ผ่านมา ภาวะการเปลี่ยนแปลงสภาพทางภูมิอากาศ ฝนตกไม่ถูกตามฤดูกาล ฝนแล้งไม่สามารถประกอบอาชีพการเกษตรได้ ข้าวที่ปลูกไม่พอกินในครัวเรือน แมลงที่มากับอากาศที่เปลี่ยนแปลงมารบกวนผลผลิตเกษตร ส่งผลให้ชุมชนต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการรับมือให้เกิดเป็นองค์ความรู้และมีการจัดฝึกอบรมให้กับชุมชนและนำไปใช้ในชุมชน ในเรื่องการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำลำธาร ขุนห้วย ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนี้ส่งผลต่อการดำเนินวิถีชีวิตที่อาจจะลำบากขึ้น การจัดการศึกษาโดยการนำหลักท้องถิ่นปรับใช้กับชุมชนนี้ส่งผลให้เด็กเยาวชนรุ่นใหม่ได้เรียนรู้วัฒนธรรม วรรณกรรม ตลอดถึงคำสอนของบรรพชนของกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ เกิดความภาคภูมิใจสำหรับคนรุ่นใหม่ในโลกแห่งความเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 หรือยุคไอที ส่งเสริมให้มีการจัดการศึกษาและฝึกอบรมให้ความรู้เยาวชนเข้าใจองค์ความรู้ภูมิปัญญาที่มีบทบาทรับใช้สังคมจนถึงปัจจุบันนี้

2.2 กิจกรรมแผนงานที่ดำเนินการประกอบด้วย

1. การฝึกอบรมเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ

สนับสนุนให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ผลกระทบของภาวะภูมิอากาศซึ่งปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนี้ส่งผลต่อการดำรงชีวิต พืชผลผลิตทางการเกษตร ดังนั้นเพื่อให้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเท่าทันต้องมีการปรับแนววิถีและการยอมรับในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2. การจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาชนเผ่า

ชนเผ่าและชาติพันธุ์ในอดีตมีองค์ความรู้ภูมิปัญญาอย่างมากมายโดยเฉพาะในการดำรงวิถีชีวิตประจำวัน การปกป้องดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า และสัตว์ป่า เหล่านี้ใช้ความเชื่อและองค์ความรู้ภูมิปัญญามาใช้ให้เกิดประโยชน์และคุณค่าในชุมชนมาถึงทุกวันนี้ องค์ความรู้ภูมิปัญญาหลายอย่างอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการไปตามยุคสมัยแต่ก็ยังให้บทบาทสำคัญในการรับใช้ชุมชน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเก็บรวบรวมและให้มีการฟื้นฟูปรับใช้ให้เกิดคุณค่าให้มากที่สุด

3. การจัดฝึกอบรมผลกระทบจากฝุ่นควันและพลาสติก

ปัจจุบันในชุมชนมีการใช้พลาสติกอย่างมากมายส่งผลให้ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจในการกำจัดอย่างถูกวิธี จึงต้องมีการอบรมให้ความรู้กับชุมชนโดยสนับสนุนให้ชุมชนมีความเข้าใจในเรื่องของคุณและโทษของพลาสติกและวิธีการกำจัดอย่างถูกวิธี และปัญหาฝุ่นควันปัจจุบันก็เป็นปัญหาใหญ่ของชุมชนเช่นกันซึ่งชุมชนอาจจะต้องเตรียมตัวและป้องกันผลกระทบจากปัญหาฝุ่นควันของพื้นที่

4. การพัฒนาหลักสูตรหัตถกรรมในสถานศึกษา

เป็นการจัดการเก็บรวบรวมถอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่าในแต่ละด้าน ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีต ประเพณี ซึ่งบรรพชนได้สืบทอดมายาวนานและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอยู่ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ประชาชนจำเป็นที่จะต้องมีองค์ความรู้ภูมิปัญญามากขึ้นและเข้ามามีบทบาทในการรับใช้สังคม ซึ่งเมื่อถอดองค์ความรู้จากชุมชนแล้วนำมาผลิตเป็นหลักสูตรการศึกษาภูมิวัฒนธรรมขึ้นเพื่อเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชน

5. การผลักดันหลักสูตรวิถีชีวิตชนเผ่าและชาติพันธุ์เข้าสถานศึกษา

สนับสนุนสถานศึกษาในชุมชนที่มีนักเรียนกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์ได้มีโอกาสได้เรียนหลักสูตรที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณี องค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่าได้ถูกถ่ายทอดให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ได้ซึมซับมีความรู้ มีความภาคภูมิใจของลูกหลานของกลุ่มชนเผ่าและชาติพันธุ์มีการสืบทอดให้ดำรงอยู่ไป

2.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินกิจกรรม

1. มีการรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาชนเผ่า ทำการผลิตสื่อหลักสูตรให้มีการปรับใช้ในชุมชนและสถานศึกษา
2. ผู้นำและผู้รู้ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจด้านการวางบทบาทผู้รู้ชุมชนได้สืบสานความรู้ ภูมิปัญญา การจัดการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
3. เยาวชนคนรุ่นใหม่มีความรู้ในเรื่องวิถีวัฒนธรรมจารีตประเพณี องค์ความรู้ในการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากการมีหลักสูตรภูมิวัฒนธรรมและหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นแบบเรียนในสถานศึกษาและชุมชนสนใจเรียนรู้ร่วมกัน

2.4 ปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรม

1. ปัญหาเรื่องสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ระบาดในชุมชน ทำให้เวลาในการจัดกิจกรรมต้องมีการปรับเปลี่ยนและเลื่อนไปตามความเหมาะสมและเพื่อป้องกันไม่ให้มีการแพร่กระจายในชุมชน
2. การจำกัดจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมในแต่ละครั้งเพื่อความปลอดภัยต้องมีการวางแผนจำนวนผู้เข้าร่วมไม่เกิน 50 คนต่อครั้ง ส่งผลต่อการการจัดกิจกรรมต้องมากขึ้นเพื่อให้เกิดความปลอดภัยในการจัดกิจกรรม
3. ปัญหาสภาพภูมิอากาศ ส่งผลต่อพืชผลทางการเกษตร ผลผลิตออกมาไม่เหมือนเดิมชาวบ้านยังขาดความรู้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องความเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศ

2.5 ภาพประกอบกิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรสิ่งแวดล้อม

3. แผนงานการพัฒนาส่งเสริมอาชีพและความมั่นคงทางอาหารตามวิถีวัฒนธรรมชนเผ่าและเป็นมิตรต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3.1 ความมุ่งหมายของแผนงาน

แผนงานการพัฒนาส่งเสริมอาชีพและความมั่นคงทางอาหารตามวิถีวัฒนธรรมชนเผ่าและเป็นมิตรต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้เกิดความมั่นคงทางอาหาร ความมั่นคงในการประกอบอาชีพโดยฟื้นฟูอาชีพชุมชนบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาตามวิถีวัฒนธรรมสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนอยู่กับป่าที่จะต้องประกอบอาชีพที่พึ่งพาป่าและมีการจัดการดูแลป่าโดยระบบทุกอย่างก่อให้เกิดความสมดุลทั้งทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ ความหลากหลายทางภูมินิเวศน์ในพื้นที่ มีทั้งการขุดลำเหมืองผันน้ำเข้ามาในที่นา การส่งเสริมอาชีพโดยการเลี้ยงสัตว์ การส่งเสริมอาชีพการทำไร่หมุนเวียน การปลูกพืชปลอดสารเคมี การพัฒนาปลูกไม้ยืนต้น เช่น กาแฟ โกโก้ เป็นต้น โดยเป้าหมายจะเกิดการพัฒนาที่มาจากความต้องการของชุมชนและเกิดความยั่งยืนและเป็นมิตรต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ ความมั่นคงทางอาหารและส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยในอาหารที่ปราศจากสารเคมี

3.2 กิจกรรมแผนงานที่ได้ดำเนินการประกอบด้วย

1. สนับสนุนและส่งเสริมการขุดลำเหมืองผันน้ำเข้ามาในที่นา

โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีแหล่งในการประกอบอาชีพการทำนา ซึ่งที่ผ่านมาปัญหาการผันน้ำเข้าที่ชุมชนค่อนข้างจะลำบากและปัญหากับชุมชน ซึ่งประชุมหารือกันด้วยการแก้ปัญหาโดยการขุดลำเหมืองในการทำนา ส่งผลดีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดฤดูกาลสามารถที่จะผันน้ำมาได้

2. ส่งเสริมและสนับสนุนอาหารปลอดภัยในระบบไร่หมุนเวียน

ส่งเสริมให้ชุมชนเป้าหมายมีการปลูกข้าวไร่หมุนเวียนและปลูกพืชผักปลอดสาร และส่งเสริมให้ชุมชนนำวัตถุดิบหลายชนิดมีอยู่ในไร่หมุนเวียนสามารถจะแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้ เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีสินค้าของตนเองมาวางจำหน่ายในตลาดและก่อเกิดรายได้ให้กับชุมชน

3. การจัดตั้งกองทุนธนาคารข้าวชุมชน

ส่งเสริมให้มีการจัดเก็บรวบรวมข้าวเปลือกมาฝากรวมกันในชุมชนและมีกฎระเบียบในการฝากและยืมในชุมชน เป็นความต้องการของชุมชนโดยมีการจัดรวมตัวกันเพื่อเก็บรวบรวมข้าวในรอบปีเอามาฝากไว้ที่จุดศูนย์กลางของชุมชนและรวมกัน โดยชุมชนเรียกกันว่าธนาคารข้าวและมีการช่วยเหลือและยืมกันในเวลาที่บางครอบครัวเกิดข้าวไม่พอกินในฤดูกาลนั้น เป็นการช่วยเหลือภายในชุมชนด้วยกัน เป็นการสร้างความเข้มแข็งหนุนเสริมและช่วยเหลือภายในซึ่งกันและกันเป็นกระบวนการพัฒนาภายในชุมชนที่เกิดความยั่งยืน

4. การส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ

ปัจจุบันสัตว์ป่าหลายชนิดใกล้สูญพันธุ์ จึงได้มีการจัดกิจกรรมให้มีการอนุรักษ์พันธุ์ป่าและพันธุ์สัตว์น้ำขึ้นเพื่อให้ระบบนิเวศน์ของพื้นที่ป่าเกิดความสมดุลและส่งเสริมให้ชุมชนมีการหวงแหนในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า โดยชุมชนมีการแบ่งพื้นที่ของสัตว์ป่าโดยไม่ให้ชุมชนเข้าไปรบกวนหรือห้ามล่าในพื้นที่ของการอนุรักษ์เหล่านั้น สัตว์จะเกิดการแพร่พันธุ์และอยู่ร่วมกับป่ากับคนอย่างสมดุลและยั่งยืน

5. การส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากโดยการเลี้ยงปลาในชุมชน

ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเสริมให้กับชุมชนเป้าหมายเพื่อให้มีรายได้เสริมจากอาชีพเกษตรปกติ โดยมีการส่งเสริมให้กลุ่มเป้าหมายสมัครและทำบ่อเลี้ยงปลาเพื่อประหยัดรายจ่ายในครัวเรือนและเสริมรายได้ด้วยที่เหลือจากการบริโภคในครอบครัวทำการขายให้กับชุมชนใกล้เคียงเป็นการเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชนเศรษฐกิจฐานราก

6. การส่งเสริมการติดตั้งพลังงานน้ำในชุมชน

ส่งเสริมการใช้พลังน้ำสำหรับชุมชนที่ยังไม่มีระบบไฟฟ้าใช้โดยลำธารในชุมชนมาปั่นเป็นกระแสไฟฟ้ามาใช้ในครัวเรือนเป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพราะชุมชนมีการจัดการดูแลทรัพยากรในชุมชนทำให้เกิดความอุดมสมบูรณ์เป็นการพึ่งพาซึ่งกันและกันทำให้ชุมชนมีการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้สมบูรณ์ดีที่สุด

7. การส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ (ควาย แพะ) ในชุมชน

กิจกรรมนี้ส่งเสริมให้ชุมชนมีอาชีพเสริมด้วยการส่งเสริมให้เลี้ยงสัตว์ตามความเชื่อของชุมชนให้เกิดมีรายได้เสริมจากเลี้ยงสัตว์จะก่อให้เกิดความมั่นคงในเรื่องรายได้ความมั่นคงในเศรษฐกิจของชุมชน ซึ่งสัตว์เลี้ยงเหล่านี้มีการซื้อขายเพื่อบริโภคแหล่งโปรตีนภายในชุมชน เกษตรกรจึงได้คัดเลือกพันธุ์สัตว์เลี้ยงที่สอดคล้องกับชุมชนและสามารถที่จะประกอบพิธีกรรมตามประเพณีของชุมชนด้วย

8. การส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้นไม้เศรษฐกิจที่สอดคล้องกับธรรมชาติ กาแฟ และอื่นๆ

กิจกรรมนี้ได้ส่งเสริมให้กับชุมชนมีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้โดยการปลูกป่าในพื้นที่ของชุมชนซึ่งมีการจัดหาพันธุ์กล้าไม้ที่เกิดประโยชน์กับชุมชนส่งเสริมให้เกิดรายได้ในการจัดการดูแลป่า ซึ่งเป็นความหลากหลายของป่าและเป็นความสมดุลในการจัดการดูแลป่า และป่าได้ดูแลคนเช่นกัน ทำให้เกิดการดูแลทรัพยากรของชุมชนของประเทศเกิดความยั่งยืนของนิเวศน์ป่าก่อให้เกิดรายได้เสริมจากผลผลิตสำหรับคนที่อยู่ในป่า

9. ศูนย์การเรียนของชนเผ่าพื้นเมืองกับการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่งเสริมให้ชุมชนชาติพันธุ์ชนเผ่าเกิดพื้นที่ปฏิบัติการที่ดีในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแบบองค์รวมทั้งทรัพยากรป่าไม้ ระบบนิเวศของป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ และโดยการใช้องค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่ามาบูรณาการจัดการร่วมกับองค์กรหน่วยงานในพื้นที่ พัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เป็นต้นแบบในการพัฒนาพื้นที่เรียนรู้ของระบบทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้กับกลุ่มผู้สนใจทั่วไป

10. การปลูกผักหวานในเขตพื้นที่ป่า

ส่งเสริมและพัฒนาความร่วมมือระหว่างมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์และเจ้าหน้าที่รัฐหน่วยงานด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่ โดยร่วมมือกันปลูกผักหวานป่าในพื้นที่เขตอนุรักษ์ซึ่งปกติแล้วผักหวานป่าเป็นพืชอาหารที่อยู่ในป่าที่ขึ้นชื่ออร่อยชนิดหนึ่งโดยฤดูร้อนชุมชนจะเข้าไปหาในเขตป่า ปัจจุบันด้วยภาวะปัจจัยต่างๆ ทางอากาศ ภาวะไฟป่าและความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ต้นหวานมีน้อยลงตามธรรมชาติ จึงเกิดแนวคิดในการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานป่าไม้ปลูกผักหวานร่วมกับชุมชนเพื่อให้เป็นธนาคารอาหารของชุมชนและเกิดความสมดุลของป่าและธรรมชาติมากขึ้น

3.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ

จากการดำเนินโครงการส่งผลให้คุณภาพชีวิตประชาชนดีขึ้น มีอาหารที่เพียงพอ มีแหล่งเก็บรวบรวมและช่วยเหลือกันในรูปแบบของธนาคารข้าว มีการวางแผนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดความมั่นคงในชีวิต มีความมั่นคงในอาชีพโดยเฉพาะการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ วัว ควาย แพะ การอนุรักษ์แหล่งน้ำ การอนุรักษ์พันธุ์ปลาเป็นการส่งเสริมชุมชนให้

เกิดความมั่นคงในวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับทรัพยากรธรรมชาติ ดิน น้ำ ป่า ตลอดถึงการส่งเสริมให้เกิดการฟื้นฟูทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนเกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

3.4 ปัญหาและข้อจำกัดในการทำงาน

1. การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ที่ผ่านมาทำให้การจัดกิจกรรมในชุมชนมีข้อจำกัดทำให้การจัดกิจกรรมล่าช้า และทางมูลนิธิฯ ต้องปรับเปลี่ยนไปตามสภาพความเหมาะสมที่เกิดขึ้น
2. ความรู้ของชุมชนในการพัฒนาต่อยอดอาชีพ เป็นเรื่องใหม่ของชุมชนยังขาดความรู้ความเข้าใจกระบวนการในการจัดการและการสร้างผลิตภัณฑ์และกระบวนการพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในชุมชน

3.5 ภาพประกอบกิจกรรมการพัฒนาส่งเสริมอาชีพและความมั่นคงทางอาหารฯ

โครงการอบรมอาชีพผลิตกัญชาไฟ สร้างรายได้
วันที่ 8-9 พฤศจิกายน 2564

4x4

4. แผนงานการผลิตสื่อการรณรงค์และเผยแพร่วิถีชีวิตชุมชน

4.1 ความมุ่งหมายของแผนงาน

เพื่อให้เกิดการรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจถึงวิถีชีวิตชนเผ่าให้สาธารณชนมีความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งประกอบด้วยการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมบนฐานองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่า การปกป้องเขตพื้นที่ทำกินและที่อยู่อาศัย การจัดทำเขตพื้นที่แหล่งอนุรักษ์เพื่อให้เกิดความยั่งยืน เป็นการเปิดพื้นที่ของการสื่อสารให้กับชุมชนและบุคคลทั่วไปเกิดความเข้าใจและหันมาให้ความสำคัญในการฟื้นฟูจารีตประเพณี การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปกป้องสิทธิในการยืนยันพื้นที่ของชุมชนตนเอง

4.2 แผนงานและกิจกรรมที่ได้ดำเนินการประกอบไปด้วย

1. สื่อวารสาร

วารสารซู เล ก่อ เว สื่อโปสเตอร์ความรู้การจัดการขยะ สื่อรณรงค์การคัดค้านการสร้างเขื่อนสาละวิน สื่อโปสเตอร์เกี่ยวกับพันธุ์สัตว์ป่าในชุมชน สื่อโปสเตอร์การจัดการที่ดินทรัพยากรป่าไม้ เป็นต้น

2. การผลิตหนังสือ

หนังสือความสำคัญของน้ำ (น้ำคือชีวิต) หนังสือเรื่องการจัดการป่าโดยชุมชน หนังสือเรื่องสันติภาพสาละวิน หนังสือการสำรวจข้อมูลป่าไม้ที่ถูกทำลาย เป็นต้น

3. สื่อเสียงชนเผ่าความรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชนประกอบด้วย

- ความรู้การปกป้องทรัพยากรป่าไม้ทั่วไป
- ความรู้ความหลากหลายทางชีวภาพ คน สัตว์ป่า ดิน น้ำ ป่าอย่างสมดุล
- การจัดการดูแลทรัพยากรแม่น้ำลำธาร
- การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยแนวคิดและความร่วมมือของชุมชน
- ความรู้เรื่องชนเผ่าพื้นเมืองกับความเท่าเทียม
- ความรู้ความเข้าใจการป้องกันห่างไกลเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19)
- การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กับการสูญพันธุ์ของพันธุ์สัตว์ป่าหายาก
- ความรู้และวิธีการจัดเก็บพืชผลสมุนไพร
- เยาวชนกับการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ความปลอดภัยในด้านอาหาร
- ความรู้เรื่องความเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

4.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ

เป็นแผนงานที่ได้รับการตอบรับจากประชาชนได้อย่างดีเยี่ยมเพราะได้รับทราบข่าวสารข้อมูลที่ถูกต้อง การเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่าพื้นเมืองทำให้ประชาชนทั่วไปมีความเข้าใจในตัวตนชนเผ่า การเผยแพร่เรื่องราวข่าวสารของชนเผ่าในรูปแบบต่างๆ นี้ทำให้คนภายนอกเกิดความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตชนเผ่าในด้านองค์ความรู้ภูมิปัญญาในการจัดการทรัพยากร การดำรงวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับป่า การแบ่งขอบเขตพื้นที่ของชุมชนและอื่นๆ ซึ่งที่ผ่านมามีความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง ปัจจุบันชนเผ่ามีการสื่อสารให้ทุกคนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องมากขึ้นและทุกคนได้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้วยตนเองที่ง่ายขึ้นอีกด้วย

4.4 ปัญหาและข้อจำกัดในการดำเนินกิจกรรม

1. ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ของปีที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีข้อจำกัดในการจัดกิจกรรมพื้นที่สาธารณะชุมชน โดยในการจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องจำกัดผู้เข้าร่วมและส่งผลต่อการดำเนินการที่ล่าช้าออกไปด้วยเช่นกัน และบางชุมชนถึงกับต้องยกเลิกกิจกรรมไปเนื่องจากมีการปิดหมู่บ้านต่างๆ เป็นต้น

4.5 ภาพประกอบกิจกรรมการผลิตสื่อการรณรงค์และเผยแพร่วิถีชีวิตชุมชน

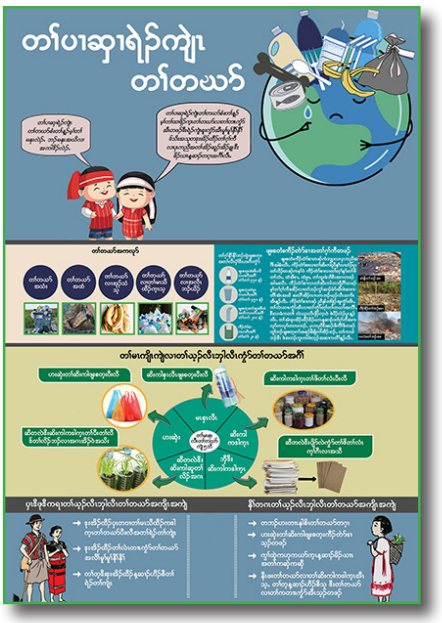

การไปทัศนศึกษาดูงานบุกชุมชน
บุกเป็นพืชป่าชนิดหนึ่งเกิดขึ้นมาอย่างยาวนานมีหลายจังหวัดที่บุกชอบขึ้น เช่นกาญจนบุรี ตาก แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่และที่อื่น ๆ มีการวิจัยออกมาสามารถที่แปรรูปเป็นอาหารเพื่อสุขภาพหลากหลายเมนู เป็นที่ชื่นชอบของพวกนักสุขภาพและอาหารเจเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะส่วนหัวที่นิยมนำมาแปรรูปเป็นแป้ง และแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริมได้หลายชนิด เนื่องจากมีเส้นใยสูง และมีสรรพคุณทางยาหลายด้านนอกจากนั้น ยังนิยมนำลำต้นมาประกอบอาหาร เช่น แกงบุกอีสาน เป็นต้น
ทางมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ได้เล็งเห็นความสำคัญเพื่อขยายแนวคิดสู่การพัฒนาในชุมชนชาติพันธุ์ จึงได้ไปทัศนศึกษาดูงานบุกในครั้งนี้ในการแปรรูปที่หลากหลายตลอดจนสามารถต่อยอดกิจกรรมของชุมชนให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไปได้ เมื่อวันที่ 18 กรกฎาคม 2563 ณ วิสาหกิจชุมชนกาแฟและบุก บ้านทิพเย ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์
83 ม.7 ซ.5 ต. สันพระเนตร
อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50210

การสร้างฝายชุมชน (ฝายชะลอน้ำ)

วันชนเผ่าพื้นเมืองประเทศไทยประจำปี

งานบวชป่าแนวกันไฟ

การจัดทำแนวกันไฟชุมชน

การฝึกอบรมการจัดทำหน่อไม้เพื่อการถนอมอาหารชุมชนบ้านแม่ชา

การพัฒนาการสื่อสารส่งกระจายเสียงวิทยุภาคภาษาชนเผ่า 7 ชนเผ่า ภาคเหนือของประเทศไทย

การรณรงค์ความรู้สิทธิชุมชนและสิทธิชนเผ่าพื้นเมือง
การฝึกอบรมสิทธิชุมชนบ้านกะเบอะดินเกิดขึ้นเนื่องจากชุมชนได้รับผลกระทบจากโครงการจัดทำเหมืองแร่ในชุมชนบ้านกะเบอะดิน ชาวบ้านมีความกังวลว่าหากเหมืองแร่มาดำเนินการในหมู่บ้านจะเกิดปัญหาต่าง ๆตามมา ทั้งปัญหาสุขภาพ ปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาที่อยู่อาศัยและอื่น ๆอีกมากมาย เบื้องต้นชุมชนบ้านกะเบอะดิน กลุ่มเยาวชน กลุ่มสตรีและองค์กรภาคีได้มีเวทีจัดฝึกอบรมให้ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน กฎหมาย และตอบปัญหาข้อกังวลให้กับชุมชนเพื่อที่จะนำเสนอ ปัญหา ข้อเรียกร้อง ข้อเสนอให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เกิดการรับฟังปัญหาของชุมชน โดยการออกมาเรียกร้องถึงสิทธิของชุมชนตนเองได้อย่างชอบธรรมภายใต้กรอบกฎหมายในฐานะความเป็นพลเมืองไทย เมื่อวันที่ 11- 13 มีนาคม 2563 ณ โบสถ์คริสตจักรบ้านกะเบอะดิน ตำบลอมก๋อย อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่
มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์
83 ม.7 ซ.5 ต. สันพระเนตร
อ.สันทราย จ.เชียงใหม่ 50210

HULEI KAWUI
Karen Environmental Forum

5. แผนงานความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า

5.1 ความมุ่งหมายแผนงาน

การส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและความหลากหลายทางชีวภาพ ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการดูแลสัตว์ป่าเพราะด้วยสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อสัตว์ป่าได้รับผลกระทบด้วย สัตว์ป่าหลายชนิดจำนวนเริ่มลดลงใกล้สูญพันธุ์ตลอดถึงภัยพิบัติจากภัยธรรมชาติเหล่านี้ ชุมชนได้ร่วมกับองค์กรภาคีแต่ละพื้นที่ได้จัดทำโครงการในการดูแลอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าขึ้นเพื่อให้สัตว์ป่าต่างๆ ได้มีพื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่หากิน และไม่มารบกวนพืชผลของชาวบ้าน อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรป่าไม้ แหล่งน้ำลำธาร ให้สรรพสิ่งต่างๆ ในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสมดุลและยั่งยืน

5.2 กิจกรรมที่ดำเนินการประกอบด้วย

1. การจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาในการจัดการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่าและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ส่งเสริมให้มีการจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่าในการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การจัดเก็บหรือจัดถอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่าพื้นเมืองในการจัดการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า จารีตวัฒนธรรมประเพณี ความหลากหลายทางชีวภาพ และการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เป็นการจัดการศึกษาโดยชุมชนสามารถสืบสานองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่าพื้นเมือง และเกิดการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยชุมชนที่ยั่งยืน

2. การเก็บรวบรวมและการฟื้นฟูองค์ความรู้ภูมิปัญญาจารีตวัฒนธรรมชุมชนกะเหรี่ยง

เป็นการจัดการเก็บรวบรวมถอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชนเผ่าในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมจารีตประเพณี ซึ่งบรรพชนได้สืบทอดมายาวนานและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตอยู่ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง ชุมชนจำเป็นที่จะต้องมีองค์ความรู้ภูมิปัญญามากขึ้นและเข้ามามีบทบาทในการรับใช้สังคม

3. การจัดทำแผนที่ขอบเขตการอนุรักษ์ต่างๆ ของชุมชนป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย ที่อยู่อาศัย ป่าชุมชน พื้นที่ทำกิน ป่าช้า เป็นต้น

สนับสนุนให้มีการจัดการบริหารจัดการที่ดินที่เป็นระบบมากขึ้นโดยการรังวัดพื้นที่และการแบ่งเขตที่ดินของชุมชนออกเป็นพื้นที่ประเภทต่างๆ ให้ชัดเจน ซึ่งเป็นขอบเขตที่ต้องรับรองสิทธิชุมชนตนเอง และการป้องกันไม่ให้มีการบุกรุกที่เพิ่มเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งระหว่างรัฐกับชุมชน เขตพื้นที่อนุรักษ์ต่างๆ ของรัฐและให้ชุมชนมีการจัดการพื้นที่ชุมชนด้วยตนเอง และก่อให้เกิดความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกินของชุมชนที่ชัดเจนมากขึ้น

4. การส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าชุมชน มีการตรวจลาดตระเวนพื้นที่ป่าไม่ให้มีการบุกรุกหรือหรือไฟป่า การทำแนวกันไฟ การจัดทำฝายชุมชน

การฟื้นฟูองค์ความรู้ภูมิปัญญาของชุมชนโดยการทำฝายชะลอน้ำไม่ให้มีการปล่อยน้ำให้ไหลผ่าน ต้องพักน้ำให้อยู่ในฤดูร้อนให้สรรพสิ่งที่มีชีวิตในป่าได้มาอาศัยดื่มกินแต่ละจุด เป็นระบบการจัดการน้ำโดยชุมชนซึ่งอาศัยองค์ความรู้ภูมิปัญญาดั้งเดิมมาปฏิบัติการให้ชุมชนและสังคมในการอยู่ร่วมกับป่า

5. การอบรมให้ความรู้ชุมชนยกระดับการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า การเพาะกล้าไม้ การจัดการทรัพยากร ดินน้ำ ป่า

สนับสนุนให้ชุมชนตระหนักถึงสัตว์ป่าที่อาศัยอยู่ในป่าโดยเฉพาะแหล่งที่อยู่อาศัย แหล่งอาหาร หรือ สวัสดิภาพของสัตว์ ดังนั้นจึงมีการส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักเรียนรู้ เริ่มจากการสำรวจแหล่งอาหารของชะนี นอกจากนี้ได้มีการเพาะกล้าไม้ป่าที่เป็นอาหารสำหรับสัตว์ป่าเพื่อปลูกแซมเขตติดต่อระหว่างพื้นที่ทำกินกับแนวตะเข็บป่าเพื่อเพิ่มแหล่งอาหารให้แก่สัตว์ป่าโดยเน้นอาหารของชะนีที่มีอยู่รอบๆ ชุมชน ได้แก่ มะเกี๋ยง ลูกหว้า มะไฟ ชะเตอ ฝรั่งพื้นบ้าน เป็นต้น

6. ส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า (อนุรักษ์ชะนี)

ชนเผ่ากะเหรี่ยงมีความเชื่อและข้อปฏิบัติต่อชะนีได้ดำเนินวิถีชีวิตที่ไม่รุกรานซึ่งกันและกัน เป็นสัตว์ป่าที่มีความเชื่อว่าร่วมบรรพบุรุษเป็นพี่น้องกับคน ผ่านเรื่องเล่าตำนานที่เล่าขานเกี่ยวกับชะนีหลายเรื่องว่า ชะนีเคยเป็นคนแต่ด้วยความยากจนพ่อแม่ต้องออกไปหาอาหารด้วยระยะทางที่ห่างไกลกว่าจะเดินทางกลับมาถึงบ้านปรากฏว่าลูกของตนเองแปลงตัวกลายเป็นลิงเป็นชะนีออกหากินในป่าเขาในที่สุด ด้วยเหตุนี้ชาวกะเหรี่ยงจึงถือปฏิบัติต่อพวกเขาเสมือนเพื่อนร่วมป่าที่ไม่ยุ่งเกี่ยวข้องหรือทำลายผลผลิตทางการเกษตรของคน ขณะที่คนกะเหรี่ยงเองไม่ได้รุกรานหรือทำร้าย ฆ่าหรือนำไปประกอบอาหารอย่างเด็ดขาด หากผู้ใดฝ่าฝืนเชื่อว่าจะนำมาซึ่งภัยแก่ตัวเอง ครอบครัว และชุมชนที่แตกสลายไปในที่สุด ดังนั้นในชุมชนกะเหรี่ยงมักจะมีฝูงชะนีอาศัยอยู่รอบๆ หมู่บ้านทุกๆ เช้ามักจะได้ยินเสียงชะนีร้องหวนโหยทำให้เหมือนกับป่ามีชีวิตอย่างบอกไม่ถูก ส่งเสริมและสนับสนุนให้สัตว์ป่าและความเชื่อของชนเผ่าและชาติพันธุ์

5.3 ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ

แผนงานนี้ได้เกิดการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ สัตว์ป่า พันธุ์พืชในป่าเกิดการเก็บรวบรวมและได้มีการจัดเก็บจดบันทึกเพื่อเป็นการสืบค้นข้อมูลและมีโอกาสศึกษาเผยแพร่ เกิดการพัฒนาความมั่นคงในด้านการประกอบอาชีพ มีการแบ่งพื้นที่สำหรับการอนุรักษ์สัตว์ป่า สัตว์น้ำที่ชัดเจน ก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างคนกับสัตว์เป็นการอยู่ร่วมกันที่เอื้อต่อกัน ทำให้ชุมชนมีความรักและมีพื้นที่การอนุรักษ์ที่ชัดเจน

5.4 ปัญหาและข้อจำกัด

เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด-19) ที่ผ่านมาส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ เนื่องจากชุมชนเป้าหมายและเจ้าหน้าที่จัดกิจกรรมต้องมีการป้องกันระวังตัวและรอฟังประกาศจากทางจังหวัดว่าช่วงเวลาใดสามารถดำเนินการจัดกิจกรรมได้ ปัญหาความเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศในพื้นที่ทำให้สัตว์ป่ารวมถึงวิถีชีวิตประชาชนได้รับผลกระทบอย่างหลากหลาย เช่น ความแปรปรวนเรื่องอากาศ ฝนไม่ตกตามฤดูกาลทำให้ผลผลิตของเกษตรกรได้รับผลกระทบด้วย

5.5 ภาพประกอบกิจกรรมความหลากหลายทางชีวภาพและการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า

และแนวทางการดำเนินงานของ HNCC
วันที่ 29 ตุลาคม 2564

ประชุมทบทวนบทเรียน
วันที่ 29 ตุลาคม 2564
สนับสนุนโดย...

6. แผนงานการพัฒนาเครือข่ายและการเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคี

6.1 ความหมุ่งหมายแผนงาน

แผนงานนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประสานความร่วมมือสำหรับองค์กรภาคี เป็นการสร้างความร่วมมือทั้งองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนตลอดถึงองค์กรเครือข่ายชุมชน ลุ่มน้ำ ที่มีการรวมตัวในนามองค์กรชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือกับหน่วยภาครัฐราชการที่จะดำเนินกิจกรรรมไปด้วยกัน ซึ่งในการพัฒนาเครือข่ายฯ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการผูกความสัมพัน ซึ่งมีการทั้งองค์กรระดับจังหวัดและองค์กรระดับประเทศ โดยความมุ่งหมายต้องการให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องสิทธิชนเผ่า ภาระกิจองค์กร การละเมิดสิทธิของชุมชน การลดความเหลื่อมล้ำตลอดถึงการพัฒนาชุมชนชาติพันธุ์ทั้งชุมชน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การศึกษา และสิทธิ เกิดการยอมรับเท่าเทียมเสมอภาคกัน และเกิดการพัฒนาแลกแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานขององค์กรภาคีต่างๆ เพื่อที่จะได้ปรับเข้ากับแผนงานขององค์กรในแต่ละแผนงานต่อไป

6.2 กิจกรรมและแผนงานที่ได้ดำเนินการ

1. ธรรมนูญสุขภาพชนเผ่าพื้นเมือง

จัดทำธรรมนูญสุขภาพชนเผ่าพื้นเมืองว่าด้วยสภาชนเผ่าพื้นเมืองมีประโยชน์กับสุขภาพชนเผ่าพื้นเมืองอย่างไร เช่น สามารถนำไปใช้ในฐานะที่เป็นภาพพึงประสงค์ร่วมของระบบสุขภาพ โดยขับเคลื่อนผ่านเครื่องมือและกลไกนโยบายสาธารณะต่างๆ ที่เหมาะสม หรือใช้เป็นต้นแบบแนวคิดหลักการเพื่อจัดทำธรรมนูญเฉพาะที่ชุมชนและสามารถใช้ในการสื่อสารอ้างอิง

2. จัดทำแผนและผลักดันนโยบายสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ

สมัชชาสุขภาพแห่งชาติซึ่งจัดขึ้นทุกปี โดยที่มีการเตรียมงานเพื่อหาข้อมูลความต้องการผ่านกลไกที่ออกแบบมาในปี 2564 สมัชชาสุภาพแห่งชาติได้มีการเตรียมงานโดยเชิญตัวแทนประชาชนกลุ่มต่างๆ ได้มาให้ข้อมูลและออกแบบข้อเสนอเพื่อเสนอต่อที่ประชุมรับรอง เพื่อเป็นแนวทางไปพัฒนาตามที่เนื้อหาถูกบรรจุไว้ในสมัชชาสุขภาพแห่งชาตินั้น ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมกับคนในสังคมไทยเปราะบาง เช่น ชนกลุ่มน้อยกลุ่มชาติพันธุ์ คนชายขอบ เป็นต้น ในสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 14 กลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมืองได้ร่วมแถลงต่อเวทีสมัชชาสุขภาพแห่งชาติครั้งที่ 14 กล่าวโดยสรุปคือ เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยที่มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์มีประชาชนหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์อาศัยอยู่ร่วมกันมายาวนานรวมทั้งชนเผ่าพื้นเมืองมีอัตลักษณ์ด้านภาษาและวิถีวัฒนธรรมชุมชนที่มีลักษณะเฉพาะต้องได้การยอมรับผ่านการมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมสุขภาวะสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน การพัฒนาสุขภาพและความมั่นคงทางอาหารและช่องทางการรับรู้ข้อมูลข้าวสารที่ถูกต้องรอบด้านผ่านทั้งสื่อเก่า สื่อใหม่ สื่อบุคคล สามารถมีศักยภาพในการจัดการสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และโรคอุบัติใหม่ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. งานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

ได้เข้ามาร่วมเป็นตัวแทนชนกลุ่มน้อยและชาติพันธุ์เป็นคณะอนุกรรมการควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานบริการสาธารณสุขระดับเขตพื้นที่ (อคม.เขต 1) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ อำนาจและหน้าที่ ดังนี้

1. นำข้อมูลการร้องเรียน ข้อมูลการพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือเบื้องต้นและข้อมูลอื่นๆ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบไปสรุปวิเคราะห์ปัญหาข้อจำกัดของระบบการให้บริการสาธารณสุข รวมทั้งจัดทำข้อเสนอเชิงป้องกันแก้ไข และพัฒนากลไกการจัดการเรื่องร้องเรียนให้เหมาะสม รวมถึงพัฒนาระบบบริการให้สอดคล้องกับสภาพของหน่วยบริการในเขตพื้นที่
2. ควบคุมและกำกับคุณภาพและมาตรฐานหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ
3. กำหนดมาตรการควบคุมและส่งเสริมสุขภาพและมาตรฐานหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ
4. ตรวจตราคุณภาพและมาตรฐานหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบ พร้อมทั้งแจ้งหน่วยบริการและหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อปรับปรุงแก้ไขและติดตามประเมินผลในเรื่องการปรับปรุงคุณภาพและมาตรฐาน

5. ส่งเสริมความเข้าใจและสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบในการตรวจตราและการควบคุมกับหน่วยบริการและเครือข่ายหน่วยบริการอำนาจและหน้าที่
6. รายงานผลการปฏิบัติงานให้คณะกรรมการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานบริการสาธารณสุขทราบเป็นประจำทุกปี
7. แต่งตั้งคณะทำงานได้ตามความจำเป็นและเหมาะสม
8. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น เสนอชื่อบุคคลที่เหมาะสมจำนวน 5-7 คน เพื่อให้คณะกรรมการควบคุมคุณภาพฯ พิจารณาแต่งตั้งเป็นคณะอนุกรรมการพิจารณาวินิจฉัยคำร้อง ขอรับเงินช่วยเหลือเบื้องต้นระดับจังหวัด (ม.41) นอกจากนี้ได้มีส่วนร่วมผลักดันธรรมนูญสุขภาพแห่งชาติ

4. ผลักดันกิจกรรมด้านสุขภาวะเชียงใหม่

เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ร่วมกับสำนักงานส่งเสริมสุขภาพ (สำนัก 6) เพื่อกิจกรรมโครงการนำร่องที่ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การลดมลพิษทางอากาศ ยุทธศาสตร์เตรียมพร้อมสังคมสูงวัย ยุทธศาสตร์สร้างความเข้าใจกลุ่มเปราะบาง เป็นต้น โดยความร่วมมือกับเครือข่ายชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย (คชท.) และสภาลมหายใจเชียงใหม่กับภาคีองค์กรและเครือข่ายที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันจัดตั้ง “กองทุนพัฒนาสุขภาวะจังหวัดเชียงใหม่ที่ยั่งยืน” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) สนับสนุนการกระจายโอกาสการดำเนินงานและส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคคล กลุ่มบุคคล ชุมชน หน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่หวังผลสร้างการเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาวะและคุณภาพชีวิตสู่เชียงใหม่ยั่งยืน และ (2) เพื่อพัฒนากลไกการดำเนินงานร่วมทุนที่มีเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถส่งต่อบทเรียนการดำเนินงานร่วมทุนในการขยายผลได้ในปีต่อไป โดยศูนย์ประสานงาน คชท. ได้มีส่วนร่วมเป็นหน่วยประสานเพื่อระดมทุนจากภาคีองค์กร/เครือข่ายที่สนับสนุนงานขบวนชนเผ่าพื้นเมือง ประกอบด้วย เครือข่ายชนเผ่าพื้นเมือง มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ สมาคมศูนย์รวมการศึกษาและวัฒนธรรมของชาวไทยภูเขาในประเทศไทย มูลนิธิเพื่อการศึกษาชนเผ่าพื้นเมือง สมาคมสร้างสรรค์สุขภาวะชุมชนชาติพันธุ์ เป็นองค์กรภาคีที่ร่วมดำเนินการภายใต้โครงการเชิงยุทธศาสตร์ของเครือข่ายการจัดการสิ่งแวดล้อมบนพื้นที่สูง จังหวัดเชียงใหม่ ขณะนี้กำลังอยู่ในขั้นตอนของการดำเนินงาน

5. ผลักดันพระราชบัญญัติชนเผ่าพื้นเมือง

สภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยได้ทำการรณรงค์ทำความเข้าใจเนื้อหาและขอความร่วมมือจากประชาชนให้เข้าร่วมส่งชื่อสนับสนุนร่างพรบ.สภาชนเผ่าพื้นเมือง โดยสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยจนครบและได้เสนอไปยังประธานสภาผู้แทนราษฎร์พร้อมๆ กับการรับฟังร่างพรบ.ที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันอีกจำนวน 4 จำนวน ได้แก่ 1) ร่าง พรบ.ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ ฉบับกรรมาธิการสภาผู้แทนราษฎร์ 2) ร่าง พรบ.คุ้มครองและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์ ฉบับศูนย์มานุวิทยาสิริธร (มหาชน) 3) ร่าง พรบ.ส่งเสริมและคุ้มครองกลุ่มชาติพันธุ์ ฉบับพรรคก้าวไกล และ 4) ร่าง พรบ.คุ้มรองสิทธิและส่งเสริมวิถีชีวิตกลุ่มชาติพันธุ์และชนเผ่าพื้นเมือง ฉบับประชาชน เสนอโดยขบวนการประชาชนเพื่อสังคมที่เป็นธรรม (พีมูพ) ซึ่งทั้งหมดนี้มีเนื้อหามุ่งเพื่อให้คุณภาพชีวิตของชนเผ่าพื้นเมืองที่ดีขึ้นลดความเหลื่อมล้ำในสังคมแทบทั้งสิ้น

6. ฉลองวันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ปี 2564

จัดกิจกรรมวันชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทย ปี 2564 เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในรูปแบบของออนไลน์กิจกรรมมีการจัดเวทีเสวนาเรื่อง “เสียงประชาชน (ไม่) หายไปไหน : ร่วมใจสร้างกฎหมายคุ้มครองสิทธิ-ส่งเสริมวิถีชีวิตชนเผ่าพื้นเมืองไทย” ได้มีการเชิญตัวแทนภาคส่วนต่างๆ อาทิเช่น ตัวแทนพรรคการเมือง นักวิชาการ นักพัฒนาเอกชน เป็นต้น ในวันชนเผ่าพื้นเมืองได้มีตัวแทนนำเสนอสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในแต่ละภูมิภาคเพื่อให้สมาชิกสภาฯได้รับทราบ มีการสรุปกิจกรรมของสภาฯ รับรองแผนกิจกรรมที่จะดำเนินการในปีต่อไป นอกจากนี้ได้มีการพิจารณารับรองสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก 3 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายกะเยา เครือข่ายปะโอ และเครือข่ายอีมปี้เพื่อเข้ามาร่วมกิจกรรมกับสภาชนเผ่าพื้นเมืองแห่งประเทศไทยต่อไป

7. การอบรมการตรวจประเมินเพศสภาพ - Gender audit

ส่งเสริมบทบาทหญิงชายการวัดระดับความเข้าใจขององค์กรที่ดำเนินงานภายใต้ภาคีองค์กรสมาชิกเอไอพีพี ได้มีนโยบายการพัฒนาความรู้ความเข้าใจบทบาทหญิงชายในองค์กรภายใต้โครงการ Gender audit กล่าวคือการตรวจประเมินเพศสภาพเป็นเครื่องมือในการประเมินและตรวจสอบการสร้างสถาบันความเท่าเทียมทางเพศในองค์กรรวมถึงนโยบาย โครงการ และการให้บริการโครงสร้างการดำเนินงานและงบประมาณในองค์กรนั้นๆ เช่น สัดส่วนของเจ้าหน้าที่ที่เป็นหญิงชาย การให้โอกาสพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ การพิจารณาสวัสดิการ บทบาทหน้าที่ การละเมิดทางเพศที่มีต่อเพศผู้หญิง การเลือกปฏิบัติต่อสตรี เป็นต้น โดยมีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการได้มาซึ่งข้อมูล กลุ่มเป้าหมายคือเจ้าหน้าที่องค์กรทุกระดับข้อมูลจะถูกรวบรวมในระดับองค์กรและในระดับเครือข่ายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนางาน Gender audit ต่อไป

8. สนับสนุนช่วยเหลือสถานการณ์โควิด (ใจถึงใจ...โควิดสู้ไปด้วยกัน)

เนื่องด้วยสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด- 19) ทำให้หลายครอบครัวได้กลับมาอยู่บ้านและช่วงนี้ผลผลิตจากพี่น้องเกษตรกรชนเผ่าและชาติพันธุ์มีผลผลิตออกมา ทางมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์ได้ช่วยเหลือพี่น้องเกษตรกรด้วยการนำผลผลิตฟักทองมาแบ่งปันให้กับพี่น้องในเมือง โดยมีผู้ใหญ่บ้านและประชาชนในพื้นที่เข้ามารับมอบ ในกิจกรรมใจถึงใจ.... โควิดสู้ไปด้วยกัน

9.การมอบหน้ากากอนามัยและเจลล้างมือให้กับชุมชน

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา (โควิด- 19) ที่ผ่านมาส่งผลให้ชุมชนชาติพันธุ์ได้รับความเดือดร้อนหลายชุมชน ขาดแคลนหน้ากากอนามัย เจลล้างมือ และสเปรย์แอลกอฮอล์ ตลอดจนอุปกรณ์ตรวจ ATK ทางมูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์จึงได้ตะหนักในเรื่องดังกล่าวและมีการช่วยเหลือชุมชนโดยการจัดซื้อและมอบให้กับผู้นำชุมชนเพื่อกระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ ที่จะบรรเทาความเดือดร้อนให้กับชุมชนในเบื้องต้น

6.4 ปัญหาและข้อจำกัด

สถานการณ์โควิด-19 ทำให้การดำเนินงานค่อนข้างมีปัญหาเรื่องการรวมตัวกันที่จำกัด ส่วนใหญ่ประชุมหารือกันในออนไลน์ซึ่งเป็นอุปสรรคสำหรับคนที่ไม่ชำนาญการใช้เทคโนโลยีและข้อจำกัดเรื่องสัญญาณอินเตอร์เน็ต อีกทั้งประสิทธิภาพในการประชุมไม่ได้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนกันเท่ากับการประชุมในห้อง

6.5 ภาพประกอบกิจกรรมการพัฒนาเครือข่ายและการเสริมสร้างความร่วมมือกับองค์กรภาคี

จากใจถึงใจ..โควิดเราไม่ทิ้งกัน
วันที่ 15 มิถุนายน 2564
ณ.ศาลาประชาคม หมู่ 7 ต.ลันพระเนตร อ.ลันทราย จ.เชียงใหม่
โดย..มูลนิธิภูมิปัญญาชาติพันธุ์
OPPO F5 Youth

เวทีสานเสวนาสาธารณะ
"เสียงประชาชน (ไม่) หายไปไหน:
ร่วมใจสร้างกฎหมายคุ้มครองสิทธิ -ส่งเสริมวิถีชีวิตชนเผ่าพื้นเมืองไทย"
วันที่ 10 ธันวาคม 2564
ณ โรงแรมฮอไรซั่นวิลเลจ แอนด์ รีสอร์ท และสวนพฤกษศาสตร์ทวีชล และถ่ายทอดสดระบบออนไลน์
AIPP
People Change the World
Diakonia
สสส
เวทีเสวนาสาธารณะ
"เสียงประชาชน (ไม่) หายไปไหน: ร่วมใจสร้าง
กฎหมายคุ้มครองสิทธิ-ส่งเสริมวิถีชีวิตชนเผ่าพื้นเมืองไทย"